

KAŽIPOT

mesečnik slovenske skupnosti

številka

24

marec 2007

letnik III

ISSN 1845-5034

Bazovica, ti predragi si naš dom,
roke slovenske pridne so te dale,
spomin na tebe vedno nosil bom,
ponos kvarnerske lepe si obale.

Slavko Arbiter; «Bazovica»

RADE PREGAR

KAŽIPOT

Mesečnik slovenske skupnosti
na Reki in v PGŽ

Ureja uredniški odbor:

Milan Grlica, Marjana Mirković, Darko Mohar,
Vitomir Vitaz
Podpinjol 43, 51000 Reka, Hrvaška
tel.: 324 321, 215 406, faks: 334- 977

Glavna urednica: Marjana Mirković
marjana.mirkovic@ri.t-com.hr
tel.: 091 593 6086

Priprava, prevodi in oprema besedil
Marjana Mirković v okviru projekta Si-T

Lektorica
Darka Tepina Podgoršek

Izdajatelj:
Slovenski dom KPD Bazovica,
bazovica@bazovica.hr
Svet slovenske narodne manjšine Reke
Svet slovenske narodne manjšine PGŽ
vijece-slo.pgiz@ri.t-com.hr

ISSN 1845-503

Oblikovanje:
Branko Lenić

Tisk: Tiskara «Sušak»

Prelom in tehnično urejanje:
Ri-TaCom, Reka

Mesečnik finančno podpirajo:
Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu
Mesto Reka, Primorsko-goranska županija

Naklada: 500 izvodov

Na naslovnici: Brošura Rade Pregarc, prvi zvezek iz zbirke Slovenski prispevek županijski dediščini

Karikatura: Bojan Grlica

SLOVENSKI DOM KPD «BAZOVICA»

tajništvo, knjižnica in klubski prostori

torek in četrtek :
12.00 – 14. 00 in 18.00 – 20.00
tel.: + 385 51 324 321, 215 406
fax: 334 977

MePZ – vaje ponedeljek:
18.00 – 21.00

Dramska skupina - sredi, po dogovoru

Folklorno-plesna skupina

torek in četrtek: 19.00 – 21.00

Mladinska skupina

druga in četrta sobota ob 16.00

Dop. pouk slovenskega jezika in kulture
ponedeljek, torek in sredi:

18.00 – 21.00

Planinska skupina - torek:
20.00 – 21.30

Svet slovenske narodne manjšine Reke

četrtek: 10.00 – 12.00

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ

sredi: 10.00 – 12.00

vijece-slo.pgiz@ri.t-com.hr

Hišnica: Marija Darapi, tel.: 337 000

Gostinska ponudba:
Buffet Saratea, tel.: 331 079

Kažipot marec 2007, št. 24
letnik III

Kazalo:

- 3..... Obvestilo
- 5..... Dogodki februar
- 23... Napoved marec
- 28... Iz drugih društev in svetov
- 31... Nespregledano
- 32... Aktualno
- 34... Iz slovenske dediščine

EGON; MACHO MAN

OBVESTILO

Priprave na 60. obletnico društva

Še vedno vabimo vse, ki imajo stare dokumente, fotografije, oglase ali izrezke iz časopisov, ki pričajo o navzočnosti slovenske skupnosti na Reki ali dejavnostih našega društva, da nam jih odstopijo na vpogled. Želeli bi izpopolniti dokumentacijo za arhivsko zbirko in jo predstaviti ob letošnjem jubileju.

IZ ARHIVA

Verniki slovenskih maš v petdesetih letih minulega stoletja. Arhiv družine Rejec.

Bralne urice

Svet slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije obvešča vse zainteresirane, da so bralne urice v marcu odpovedane. Vodji Jasni Zazijal Marušić, ki je na bolniški, želimo dobro okrevanje.

Arian na bralnih uricah s teto Jasno
3. februarja. Foto: M. M.

Mladinska skupina

Jasmina Dlačić: Letošnji zamejski vikend

Zamejski vikend v organizaciji ŠOUM oz. Oddelka za mednarodno sodelovanje Univerze v Mariboru je bil po mnenju vseh udeležencev z Reke (Damjan, Andrej, Tanja, Petra in podpisana) kar zanimiv. Po prihodu na ŠTUK smo se srečali z že znanimi osebami iz zamejskih študentskih klubov. Pričakali so nas: Katja in Grega iz KSSŠG iz Gradca ter Andraž in Tomaž iz IZZE, skupaj s Sašom, enim od domačinov; pozneje so se nam pridružile še Janja, nova organizatorka, Jasmina, Nina in Urška. Po zanimivi poti proti Ribiški koči na Pohorju in spoznavni turi po Ribniškem in preostalem Pohorju smo imeli še dobre pol urice vznemirljive hoje po snegu (končno so ga nekateri od nas letos le začutili pod stopalih) do naše koče. Ostanek večera je potekal mirno in sproščeno v veseli družbi in z obilico družabnih iger. Drugo jutro smo po prihodu Irene in Igorja iz Študentskega kluba iz Zagreba nadaljevali uradni del srečanja. Vsak klub je predstavil svoje delovanje in načrte, v izmenjavi informacij smo prevzeli nekaj idej za naše delo. Po kosilu in intervjujih za lokalno televizijo RTV-ja in Val 202 smo nadaljevali delavnico o študentskem življenju in položaju slovenske manjšine v zamejskih krajih. Spoznali smo, da so kljub organizacijskim razlikam nekatere izkušnje skupne. Zaradi izpitov smo morali že popoldne zapustiti čudovito Ribniško Pohorje, v pogovoru, kako izboljšati delovanje mladih v Bazovici in z željami po vnovičnem snidenju.

Zamejski vikend, delovni del: Jasmina, Damjan in Andrej. Foto: Tanja Fučak

Jasmina Dlačić: Namen vikendov je navezati redno sodelovanje. Foto: Tanja Fučak

DOGODKI FEBRUAR

Naš sodelavec, študent muzikologije in umetnostne zgodovine na ljubljanski filozofski fakulteti Tomaž Gržeta, je tokrat poslal prispevek o obisku zanimive razstave v Ljubljani.

Tomaž Gržeta:
Jože Plečnik (1872–1957)
Arhitekt v Ljubljani, Pragi in na Dunaju, 7. januar–25. februar

V teh dneh se počasi izteka razstava z naslovom Jože Plečnik (1872–1957) – Arhitekt v Ljubljani, Pragi in na Dunaju. Na ogled je v prostorih Narodne galerije v Ljubljani, avtor razstave, priznani slovenski umetnostni zgodovinar Damjan Prelovšek, pa je prispeval tudi fotografije za samo razstavo, postavljeno ob 50. obletnici Plečnikove smrti. Gre za pregled vseh pomembnejših arhitekturnih del v Plečnikovem opusu. Razstava je

oblikovana tako, da obiskovalcu omogoča sprehod med Plečnikovimi arhitekturami, kajti te so predstavljene na posameznih panojih, razvrščene po času nastanka od zgodnjih do poznih avtorjevih del. Tako dobimo jasen pregled razvoja Plečnikovega osebnega stila ter lažje umestimo njegova najbolj znana dela v čas in prostor nastanka. Vsaka stavba je predstavljena s skrbno izbranimi fotografijami in strnjnim, vendar s podatki bogatim besedilom.

Vsekakor gre za zelo pomembno in zanimivo razstavo, ki jo je resnično vredno obiskati – mogoče kot popestritev popoldneva ob službenem obisku slovenske prestolnice, morda pa kot glavni motiv prihoda v Ljubljano, v katero te dni vabi tudi zgodnjepomladansko sonce ...

Cerkev sv. Mihaela v Črni vasi pri Ljubljani (1937–38). Foto: www.rtv slo.si

7. februar – 7. april Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani

“Da ne pride v pogin in pozabljenost: Plečnikova vizija Ljubljane – slovenskih Aten: arhitektov dar knjižnici”

Razstava predstavlja zbirko dva-
indvajsetih načrtov, ki jih je leta
1943 arhitekt Jože Plečnik podaril
tedanji Univerzitetni biblioteki. V
njej so načrti za urbanistično ure-
ditev Ljubljane in za nekatere javne
zgradbe, za katere Plečnik ni verjel,
da jih bo mogel kdajkoli realizirati,
sodili pa so v njegovo vizijo mesta
in jih je želel ohraniti zanamcem.
Idejo grških Aten je projiciral v svoj
čas. Njegova Ljubljana bi imela vse
sestavine »klasičnega« mediteran-
skega mesta, zunanosti njegovih
zgradb pa bi ljudi nagovarjale z
nenavadno inventivnim moderni-
stičnim parafraziranjem minulih
arhitekturnih slogov izvedenih v
modernih materialih. Avtorji raz-
stave so dr. Peter Krečič, Veselin
Mišković (NUK) in dr. Damjan Pre-
lovšek. Več: www.nuk.si

M. M.

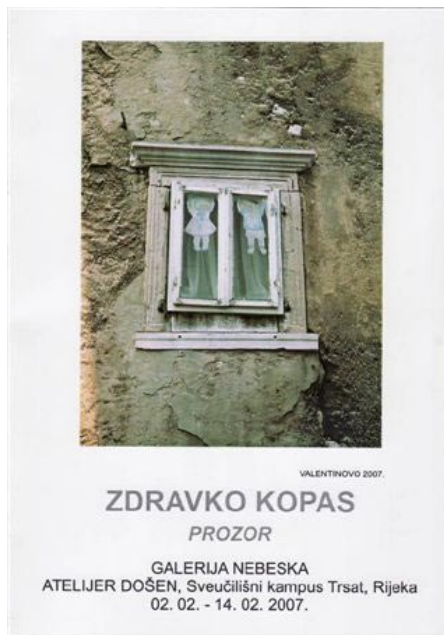
Jože Plečnik. Foto: www.nuk.si

2. februar Galerija Raj, atelje Došen Zdravko Kopas, Okno Razstava fotografij

Ob prazniku zaljubljenih, valenti-
novem, je fotograf Dragan Karlo D.
Došen v svojem ateljeju v sklopu
univerzitetnega kampusa na Tr-
satu pripravil razstavo fotografij
Zdravka Kopasa, solastnika agen-
cije Kopart, znane po organizaciji
vrhunskih likovnih razstav na Reki
in drugod po Hrvaškem. Razstavo
v galerijskih prostorih, v katerih se
je nagnetlo veliko več obiskovalcev,
kot jih ti lahko sprejmejo, je odpr-
la Nataša Šegota Lah. Spregovorila
je o oknu kot mitični podobi vsak-
danjika, čestitala avtorju, da se je
vrnil fotografiji, in organizatorju za
odličen izbor razstavljalcev.

Dragan Karlo D. Došen, Nataša Šegota
Lah in Zdravko Kopas. Foto: M. M.

Zdravko Kopas, katalog.

2. februar Univerzitetna knjižnica, Reka Revija za zgodovino zahodne Hrvaške

V salonu glagoljice je bil predstavljen nov časopis, Revija za zgodovino zahodne Hrvaške, ki ga izdaja oddelek za zgodovino na reški filozofski fakulteti. Prvi zvezek nove publikacije je ob njegovi sedemdesetletnici namenjen znanstveniku in historiografu Petru Strčiću, utemeljitelju in prvemu predstojniku oddelka za zgodovino na Reki, akademiku, ki ima za seboj med drugim štirideset avtorskih in soavtorskih knjig; v svojem izjemnem in obsežnem opusu se je specializiral za zgodovino zahodne Hrvaške (Istra, Kvarner, Gorski kotar), poleg tega pa se ukvarja tudi z raziskovanjem hrvaško-slovenskih odnosov in problemom meja.

M. M.

7. februar Slovenski dom KPD Bazovica Rade Pregarc, predstavitev brošure

Organizacija: SKD Snežnik, Lovran in Svet slovenske narodne manjšine PGŽ

Slovensko kulturno društvo Snežnik in Svet slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije sta predstavila prvi zvezek iz zbirke Slovenski prispevek županijski dediščini, namenjen Radeu Pregarcu, režiserju, igralcu, dramatiku in prevajalcu. Namen zbirke je na kratko predstaviti nekatere zaslužne Slovence, zamisel zanjo pa sta dala Duška Gržeta in Nenad Labus z reškega Zavoda za spomeniško varstvo, potem ko sta se seznanila s stanjem razpadajočih grobnic in grobov nekaterih med njimi na reških pokopališčih Kozala in Trsat. Brošure naj bi prepričale morebitne investitorje za zagotovitev sredstev za sanacijo pa tudi ustanove, ki bi prevzele trajno skrb nad tem delom dediščine. Avtor celotnega projekta je Slovenska informativna točka Si-T, sredstva pa je v okviru lanskega razpisa zagotovil Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Drobna brošura, ki jo je lepo oblikoval akademski slikar Rok Zelenko, vsebinsko prinaša strnjene podatke in zanimivo slikovno gradivo o Pregarcu, ki je močno zaznamoval razvoj gledališke umetnosti v obdobju med prvo in drugo svetovno vojno. Deloval je v gledališčih v Ljubljani – tam je ustanovil in prvo leto urejal tudi gledališko revijo Maska –, Splitu, Mariboru, Sarajevu in Beogradu. Po vojni se

je že močno opešanega zdravja z ženo, igralko Drago Stiplošek Pregarc, preselil na Reko.

Brošuro so pred polno družabno sobo predstavili predsednik lov-ranskega Snežnika Vasja Simonič, Duška Gržeta, Nenad Labus in Rok Zelenko. Za pomoč in informacije pri zbiranju gradiva so se ob tej priložnosti posebej zahvalili še gledališčnikom Alojzu Useniku, zakoncema Slavku in Zdenki Šestak, Danilu Maričiču in Nenadu Šegviću ter ljubljanski študentki Katarini Pajnič. Dogodka se je kljub napornemu delu in številnim obiskovalcem na konzularnem dnevu odzvala tudi prva sekretarka slovenskega veleposlaništva na Hrvaškem Katarina Gradič Režen s sodelavko Ivanko Filipan.

Brošura pa bo – v sodelovanju z organizatorjema, če bosta prejela finančno podporo – na predlog Nenada Labusa predvidoma septembra izšla kot posebna priloga slovenske revije za gledališče Maska, ki izhaja v 500 izvodih.

Med zbiranjem podatkov za brošuro nam je – sicer šele po izidu – med drugim uspelo navezali stik tudi z igralko Vero Pregarc, režiserjevo hčerko, ki danes živi v Trstu. Pogovor z njo bo predvidoma objavljen v prihodnji številki.

Brošura je bila 17. februarja v posebnih prispevkih predstavljena tudi v oddaji Prizma na HRT in v popoldanski oddaji na radiu, namenjeni narodnim manjšinam.

M. M.

Akademski slikar Rok Zelenko.
Foto: Vinko Žibert.

Pobudnika za sanacijo grobnic in grobov zaslužnih Slovencev:
Duška Gržeta in Nenad Labus.
Foto: Vinko Žibert.

Predsednik SKD Snežnik Vasja Simonič.
Foto: Vinko Žibert.

Vodja konzularnega oddelka na Veleposlaništvu RS v RH Katarina Gradič Režen se je predstavitve udeležila kljub celodnevnomu delu in številnim obiskovalcem na konzularnem dnevu. Na sliki s predsednikom občinskega sveta Lovrana in aktivnim članom tamkajšnjega društva in sveta Edvardom Primožičem. Foto: Vinko Žibert.

7. februar

SLOMAK

Registracija prof. Miroslava Košute Tiskovno sporočilo

Predsednik Slomaka Rudi Pavšič je v zvezi z zavrnitvijo registracije prof. Mirana Košute kot zakonitega predsednika Zveze društev Slavistično društvo Slovenije naslovil na najvišje naslove v RS, in sicer na predsednika RS Janeza Drnovška, DZ RS Franceta Cukjatiya, vlade Janeza Janšo, Komisije DZ RS za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Janeza Krambergerja in državnega sekretarja Zorka Pelikana, dopis, v katerem izraža podporo prizadevanju Zveze društev Slavistično društvo Slovenije v zvezi z zavrnjeno registracijo prof. Mirana Košute: »V obrazložitvi ob zavrnitvi registracije je bilo izpostavljeno dejstvo, da je prof. Miran Košuta tuj državljan brez začasnega prebivališča v RS. Gre bolj za

načelno, ne tehnično vprašanje, saj se zamejskega Slovence obravnava kot tujca, in to vsem predpisom navkljub, da o skupnem kulturnem prostoru niti ne govorimo.«

Lani sprejeti Zakon o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja jasno poudarja, da so »Slovenci v zamejstvu in po svetu enakovreden del enotnega slovenskega naroda« ter da »RS omogoča in pospešuje vključevanje zamejskih Slovencev v družbeno in politično življenje matičnega naroda«, je še rečeno v sporočilu.

M. M.

10. februar

MMSU, Reka

Fiumani – reška situacija 1920–1940, razstava

Izjemno dobro obiskana dvome-sečna razstava fiumanskih umetnikov v Muzeju moderne in sodobne umetnosti je bila predstavljena po večletnem terenskem delu umetnostne zgodovinarke Daine Glavočič. Zajela je obdobje med prvo in drugo svetovno vojno, naziv Fiumani pa velja za prebivalce Reke italijanske narodnosti, ki so se tako imenovali in tudi deklarirali, potem ko so se po drugi svetovni vojni množično odselili. Občinstvo je – predvsem zaradi političnega konteksta časa nastanka – posebej vznemiril kip z naslovom Moč volje (Forza della volonta), postavljen na osrednjem mestu, avtorja Romola Venuccia. Gre za nov odlitek v bronu po izvirniku v mavcu iz let 1933/34.

V sklopu razstave je bila prikazana tudi ironična multimedajska instalacija z naslovom Problemmarket.com, katere avtorja sta italijanski

umetnik Davide Grassi in slovenski filozof Igor Štromajer, projekt pa je bil predstavljenega že septembra leta 2005 na Reki. Lokalni pečat mu je udaril Emil Hrvatin, gledališki ustvarjalec, raziskovalec in teoretik, ki za dokumentarec predlaga, da se na svetilnik na Mlaki postavi spomenik D'Annunziu.

Romolo Venucci se je rodil kot Romolo Wnoucek 4. februarja 1903 v tedaj avstroogrski Reki; po očetu, sicer rojenem v Pecu, je češkega, po materi Mariji Ani Rostand, rojeni v Sloveniji, pa slovenskega rodu. Po končani akademiji v Budimpešti se je pridružil avantgardni skupini reških Fiumanov, zbranih okrog pisatelja in likovnega kritika Francesca Dreniga, znanega pod psevdonimom Bruno Neri.

V tem času je umetnik ustvaril najpomembnejša dela v stilu kubokonstruktivizma in poitalijanil priimek. Po osvoboditvi Reke je bil Venucci med redkimi fiumanskimi umetniki, ki je niso zapustili, ampak so se zavzeli za oživitev likovne kulture in ustanovitev reške podružnice društva likovnih umetnikov Hrvaške. Do upokojitve je predaval likovno kulturo, zatem pa v Skupnosti Italijanov v Circolu vodil tečaje risanja, ki so jih obiskovali številni reški slikarji.

Kot v katalogu razstave med drugim piše dr. Irvin Lukežič, pa je zanimivo, da so v obdobju med prvo in drugo svetovno vojno na Reki delovali kar trije književniki slovenskega rodu: Francesco Drenig, Antonio Widmar in Osvaldo Ramous, ki pa niso več imeli razvite zavesti o lastni narodni identiteti ter

so uporabljali izključno italijanski jezikovni standard in se počutili pripadnike italijanske kulture.

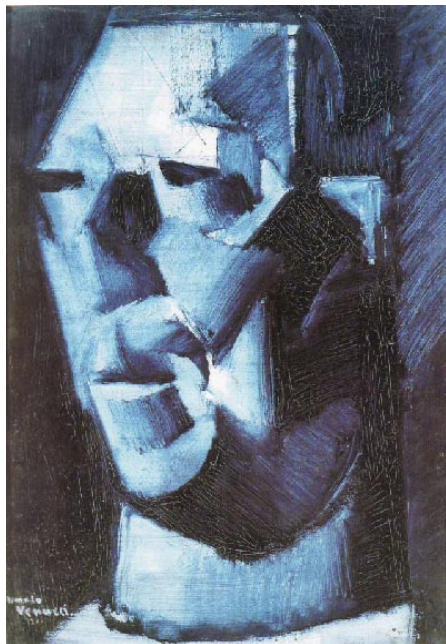
M. M.

Fiumani, razstava. Foto: M. M.

Romolo Venucci, Moč volje.
Katalog razstave.

Romolo Venucci, Francesco Drenig, portret (1931). Katalog razstave.

11. februar Izlet na Nanos

Nanos je hribovje, ki ločuje Vipavsko dolino od sosednje Postojnske kotline. Najizrazitejši vrh je Pleša (1269 m) nad Razdrtim, mestom, skozi katerega že od nekdaj pelje prometna povezava med primorskim in celinskim delom Slovenije. Skozi Razdrto je potekala rimska pot med Oglejem in Emono, danes je tam avtomobilska cesta med Ljubljano in Koprom z odcepom proti Vipavski dolini in Gorici. V vasi je cerkev Svete trojice, v kateri je grobnica plemiške družine Rossetti, ki je imela v lasti bližnji grad v Orehku.

Kraj je zelo izpostavljen burji, tako da tudi vzpon na Plešo ni priporočljiv v času tega severovzhod-

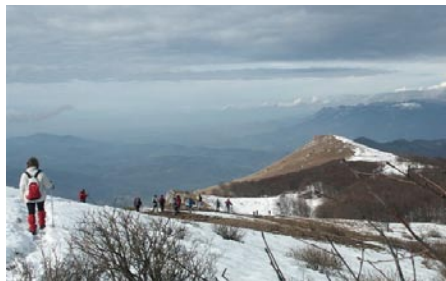
nega mrzlega vetra. Mi smo imeli pri vzponu z vremenom precej sreče, saj smo ujeli delno sončen dan med dvema ciklonoma. Odločili smo se za težjo pot, saj so bile snežne razmere zelo ugodne – nekaj snega je bilo samo na vrhu in v okolici Vojkove koč, ki je bila naš cilj. Vrh smo dosegli po uri in pol strmega vzpenjanja in lažjega plezanja po poti, opremljeni z dobrimi varovali. Ves čas smo imeli imeniten razgled predvsem na Snežnik, Učko, Vremščico, Čaven in Vipavsko dolino. Pri vzponu so se nam pridružili še Zlatko Matič, ki nam je pred kratkim v društvu predaval o potovanju po Balkanu, in njegovi prijatelji iz Ljubljane. Nagrada za opravljen vzpon je bila poleg razgleda in lepega vremena tudi odlična jota v Vojkovi koči, ki se imenuje po narodnemu heroju Janku Premrlu - Vojku.

V Razdrto smo se vrnili po lažji poti, po grebenu nad Vipavsko dolino, mimo zanimive cerkvice svetega Hieronima. Tam smo se poslovili od novih (starih) prijateljev, a verjetno ne za dolgo. Ugotovili smo namreč, da lahko skupaj organiziramo še marsikaj podobnega.

D. M.

Vzpon po skalovju na Pleši. Foto: D. M.

Razgled, v ozadju Čaven. foto. D. M.

Na Pleši. Foto: D. M.

Pred Vojkovo kočo na Nanosu. Foto: D. M.

14. februar

Slovenski dom KPD Bazovica

Slavko Arbiter: Slovenci na Reki
Predstavitev brošure

Slavko Arbiter: Hvala bralcem, ki bodo prebrali to brošuro in bolje spoznali naše društvo. Foto: M. M.

Izšla je dolgo pričakovana brošura Slovenci na Reki, združeni v KPD Bazovica. Avtor je dolgoletni član društva Slavko Arbiter, pevec, pesnik in prozaist ter ljubiteljski raziskovalec zgodovine, predvsem Slovencev na lokalnem območju. V delu na kratko predstavlja razvejano dejavnost društva danes, s pogledom v prva desetletja delovanja, dodaja pa tudi vrsto zanimivih podatkov iz preteklosti.

Obiskovalcem, ki so do zadnjega kotička napolnili družabno sobo, je brošuro predstavil znani reški raziskovalec lokalne zgodovine, umetnostni zgodovinar Igor Žic. Ob tem je med drugimi omenil vrsto osebnosti, ki so v preteklosti na določen način predstavljale vezi med naro-

doma na tem območju: baročnega slikarja Valentina Metzingerja in kiparja Jacopa Contierija, kiparsko delavnico Luke Misleja pa polihistorja Janeza Vajkarda Valvazorja, pisatelja Janeza Trdino, leta 1767 prvega knjigarnarja na Reki Andreja Kamlenca, vplivno reško družino Corossacz, pisca Zgodovine Reke Ivana Koblerja in seveda Josipa Gorupa, iz obdobja med prvo in drugo svetovno vojno književnika Francesca Dreniga, iz novejšega obdobja pa arhitekta Zdenka Silo in vsestranskega ustvarjalca in restavratorja Viktorja Snoja.

Predstavitve: Igor Žic, Marijana Košuta in Slavko Arbiter. Foto: Vinko Žibert

Večer, ki ga je povezovala tajnica društva Marijana Košuta, je bil posebno doživetje tudi za avtorja Slavka Arbitra. Vidno ganjen se je od srca zahvalil polni dvorani, ki ga je pozdravila z navdušenim in dolgotrajnim ploskanjem, ter med drugim poudaril, da gre zahvala vsem: "Nisem samo jaz avtor te brošure, temveč vsi tisti, ki so jo pregledovali, lektorirali in grafično oblikovali, to je naše skupno delo. Ni jih treba imenovati, poznamo jih, vse tiste tihe, pridne, zavedne člane in vodilne osebe društva, ki so vedno pripravljeni s svojo spo-

sobnostjo podpreti in uresničiti dejavnosti, ki pomagajo ohraniti in bogatiti našo slovensko besedo, hkrati pa gojiti medsebojne lepe, spoštljive, prijateljske odnose z okolico, v kateri živimo."

Družabna soba je bila premajhna za vse obiskovalce. Foto: Vinko Žibert.

Slavko Arbiter se je zahvalil tudi Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki je finančno omogočil izid brošure. Prisrčen dogodek pa je na najlepši način sklenil nastop mešanega pevskega zbora društva pod vodstvom Franja Bravdice s pesmijo Bazovica, "himno" društva, ki jo je na besedilo Slavka Arbitra uglasil skladatelj Josip Kaplan.

Avtorju iskrene čestitke v upanju, da bo letošnji jubilej društva morda obogatil tudi izid njegovih pesmi, ki smo jim doslej lahko prisluhnili le v izvedbi zbora.

M. M.

Člani so brošuro sprejeli z veliko pozornostjo in številnimi pohvalami. Foto: M. M.

16. februar
Slovenski dom KPD Bazovica
Kulturni praznik, osrednja proslava

Uvodna beseda Vitomir Vitaz
MePZ KPD Bazovica, vodi Franjo
Bravdica, povezuje Boža Grlica
Recitacije: Jasna Zazijal Marušić,
Vitomir Vitaz
Nastop za klavirjem: Tomaž Gržeta

ZKD Ilirska Bistrica
Recitator Franc Gombač
Kvartet Bratje Boštjančič

Osrednja proslava ob kulturnem prazniku je v društvu tudi letos potekala v sodelovanju z Zvezo kulturnih društev iz Ilirske Bistrice. Navzoče v polni dvorani je uvodoma pozdravil predsednik Bazovice Vitomir Vitaz in spregovoril o pomenu praznika, mešani pevski zbor pod vodstvom Franja Bravdice pa je v programu, ki ga je navdahnjeno povezovala Boža Grlica, zapel tudi več Prešernovih uglasbenih pesmi. Vitomir Vitaz se je z recitacijo Prešernovih stihov poklonil spomenu Matije Čopa, Jasna Zazijal Marušić pa je predstavila Janeza Menarta, pesnika svojih študentskih let. Z venčkom slovenskih narodnih za novim klavirjem v dvorani pa je prvi del večera lepo sklenil Tomaž Gržeta.

V imenu Zveze kulturnih društev iz Ilirske Bistrice je nastopil kvartet Bratje Boštjančič. Pevci bodo letos proslavili že petdeseto obletnico delovanja, v tem obdobju pa so s pevsko skupino Feniks in Bistrce pogosto nastopali tudi na Kvarnerju ter Kastvu in okolici. Večer je obogatil tudi recitator Franc Gombač, dober in priljubljen znanec občin-

stva v dvorani Bazovice. Predstavlja je pesnika Antona Aškercja in Ervina Fritza, nastop, s katerim je tudi tokrat navdušil nabito polno dvorano, pa končal s Prešernovo Zdravljico.

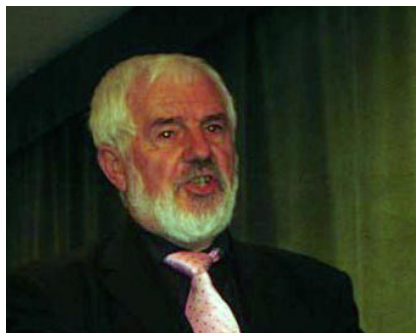
M. M.

Dvorana je bila prepolna. Foto: M. M.

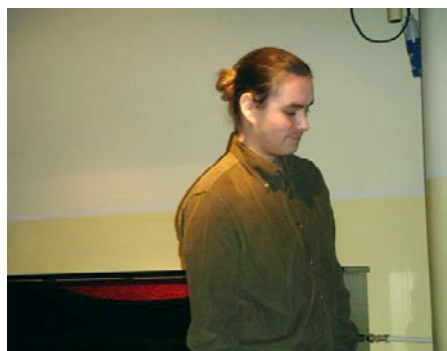
Jasna Zazijal Marušić:
Menart je moj pesnik. Foto: M. M.

Franc Gombač: Poezija povezuje.
Foto: M. M.

Bratje Boštjančič, za lahko noč: V dolini tihi je vasica mala ... Fot: M. M.

Nov klavir je prvi preizkusil Tomaž Gržeta in zaigral slovenske ljudske pesmi: Lepa si, pomlad zelena, Je pa davi slanica padla in Perice. Foto. M. M.

Na prireditvi tudi dolgoletni članici Božidara Hero in Zorka Gergolet

18. februar Korzo, Reka Karneval

Sprevod maškar po reškem Korzu je letos spremljalo čudovito sončno vreme. Zvrstilo se je 105 pustnih skupin, od tega 16 iz tujine, tudi iz Slovenije, vseh udeležencev pa je bilo menda več kot deset tisoč. Razpoloženja in veselja je bilo na pretek, veselo pa je bilo tudi po okoliških krajih.

Teden dni pred tem je potekal otroški sprevod, na katerem sta tudi tokrat sodelovali skupini OŠ Pečine in OŠ Kidričevo. Letos so se odločili za maske kurentov.

Podgrajski Škoromati tudi letos na karnevalskih prireditvah. Foto: Novi list

Reka -Karneval 2007. Foto: M. M.

Učenci OŠ Pečine : delavnica keramike je nova dejavnost na OŠ Pečine, njihovi "zvončarji" so bili skupaj s kurenti iz OŠ Boris Kidrič iz Kidričevega na ogled v izložbi v Mestni hiši. Foto: Novi list

20. februar Slovenski dom KPD Bazovica Pustni ples

Krivec. Foto: D. M.

Tudi letošnje pustovanje je v društveno dvorano, ki so jo lepo okrasili prizadevni člani mladinske

skupine, prineslo obilico smeha in zabave. Zbralo se je precej članov in gostov z novimi in izvrnimi maskami. Ob dobri glasbi in plesu je

Sojenje. Foto: D. M.

čas hitro minil in že smo morali izbrati najboljše maske in zatem so diti pustu za vse slabo v preteklem letu. Tretjo nagrado je dobila maska Pašta, drugo Opatijski kopalci iz leta 1912 in prvo Tri alkoholne gracije. Nagrajene maske so pozneje morale pokazati tudi svoje plesno znanje.

Porota. Foto: D. M.

Pusta smo letos imenovali Pouk Dilajlo in kot učitelj je bil obtožen za marsikatero gorje, ki se je zgodilo otrokom različnih skupin v Bazovici pa tudi vsem otrokom na svetu. Okrivali pa smo ga še za marsikaj,

kar se je dogajalo „ta starim“. Seveda je bil tudi obsojen, s podpisom pa je prisegel, da se bo za vse slabo v minulem letu odkupil z vso svojo letno plačo. Program je zelo uspešno vodil Maček Garfield.

D. M.

Zmagovalke. Foto: D. M.

20. februar

Državni arhiv, Reka

Karneval

Razstava umetniške fotografije

V galerijskem prostoru DA je odprta razstava, na kateri se po izboru umetnostne zgodovinarke Nataše Šegota Lah poleg Egona Hreljanovića, Rina Gropuzza, Branka J. Kukurina, Zdravka Kopasa, Voljena Grpca in Dražena Šokčevića predstavljata tudi Istog Žorž in Dragan Karlo D. Došen, aktivna člana KPD Bazovica.

21. februar

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ

Na seji je bilo najprej na vrsti poročilo o sestanku županijskega Odбора za narodne manjšine 12. februarja: na tem prvem srečanju so se vodilni manjšinski predstavniki med drugim seznanili s sklepom o pravici do t.i. sejnine, kar pa bo za županijo pomenilo približno enako finančno breme kot vsota, ki jo namenja svetom za dejavnosti. Znova je bilo slišati tudi predloge o ustanovitvi koordinacije in na to temo naj bi se sešli že marca, tokrat na sedežu sveta bošnjaške narodne manjšine.

Prvo srečanje v županiji. Foto: M. M.

Beseda je tekla tudi o prizadevanjih za navezavo stikov s Slovenci v mestih in občinah, kjer so zakonske možnosti za ustanovitev svetov na prihodnjih volitvah, ki bodo letos, predvidoma ob koncu leta, skupaj s parlamentarnimi. Sprejeli so tudi poročilo o sestanku koordinacije vseh svetov in predstavnikov, ki je potekal decembra v Zagrebu, in znova potrdili poglobitve cilje, za katere se velja zavzemati: podpora pobudi za ustanovitev in-

stitucionalnega okvira za raziskovanje slovenstva na Hrvaškem, ki jo je februarja lani podala dr. Vera Kržišnik Bukić z ljubljanskega Inštituta za narodnostna vprašanja; pridobitev večjega števila štipendij za potomce slovenskega rodu, ki študirajo v Sloveniji; prožnejši pristop pri reševanju prošelj za državljanstvo prosilcev s Hrvaške ter zagotovitev možnosti za spremljanje programa slovenskega radia in televizije na območju ob meji in v Istri.

Na redni seji sveta je bila ena od točk tudi imenovanje člana za Svet za narodne manjšine RH, vladno telo, ki se ukvarja z manjšinsko problematiko. Svojega predstavnika iz načelnih razlogov niso predlagali, ker se na to temo, kot je bilo rečeno, ni sešel tudi svet na ravni mesta.

M. M.

21. februar

**Skupnost Italijanov, Reka
Podelitev županijskih nagrad**

Dragan Karlo D. Došen s priznanjem.

Foto: arhiv nagrajenca.

V okviru županijskega sklada za razvoj kulturnega ustvarjanja je bilo podeljenih 25 nagrad za skupne in posamezne dosežke ustanovam, društvom in posameznikom na območju Primorsko-goranske županije. Največjo vsoto sta prejeli gledališči, Lutkovno gledališče in HNK Ivana pl. Zajca, med nagrajenci pa je tudi fotograf Dragan Karlo D. Došen, ki je na reškem festivalu Kvarnerska revija amaterskega filma KRAF lani prejel drugo nagrado za film Zakuska 1.

Iskrene čestitke tudi v imenu Kažipota.

M.M.

22. februar

**Slovenski dom KPD Bazovica
Vinko Klovár: Pomladne sanje,
razstava**

Vinko Klovár. Foto: M. M.

Novo razstavo z naslovom Pomladne sanje je odprl predsednik KPD Bazovica Vitomir Vitaz. Z deli v akrilu in tehniki kovinoreza se v društvu že drugič samostojno predstavlja Vinko Klovár, ki ima za seboj dvajset let ustvarjanja in več kot sto samostojnih razstav. Vinko Klovár je predsednik reškega likovnega društva Kvarner. Prvotno tehniko olja na platnu je kmalu za-

menjal s kovinorezom in mu ostal zvest do danes. S svojimi deli je večkrat sodeloval na dobrodelnih prireditvah, med drugim tudi v akciji Rešimo otroke Hrvaške (Spasimo djecu Hrvatske), za kar je prejel tudi več priznanj.

Danes živi v Svilnem pri Reki, otroška leta je preživel v Pristavi pri Ljutomeru, slovenske vezi pa ohranja tudi s soprogo Ivano, po rodu iz Štrigove, ki je s poezijo iz svoje zbirke Nemirna svitanja, izrečeno tudi v slovenščini, poleg mešanega pevskega zbora KPD Bazovica pod vodstvom Franje Bravdica lepo obogatila krajšo slovesnost.

M. M.

Za vsakega nekaj. Foto: M. M.

Vinko Klovár: Pri slikanju se poigravam s svetlobo. Foto: M. M.

Na Gorenjskem je fletno, MePZ KPD Bazovica, zborovodja Franjo Bravdica.

Foto. M. M.

Veliko zanimanje za razstavao.

Foto_ M. M.

24. februar Darko Mohar Izlet planincev na Pag

Že dolgo ni bilo takšnega zanimanja, čakali smo v vrsti in srečneži so dobili mesto v avtobusu na račun tistih, ki so bolni ostali doma. Pa še napoved je obetala lep dan! Otok Pag je zadnji od večjih kvarnerskih otokov, ki ga še nismo obiskali. Izpostavljen močni burji je skoraj popolnoma gol, le z nekaj manjšimi polji, ki so stežka prehranjevala prebivalstvo. Razvita je ekstenzivna ovčjereja, paška jagnjetina in sir pa sta zanimiva gurmanska izdelka. Apartmajska

naselja in turizem, ki s pozidavo uničuje kras in zmanjšuje pašne površine, so botrovala, da zemlje ni več treba obdelovati.

Otok, naseljen že v stari kameni dobi, so pozneje naselila liburnijska ilirska plemena; iz tega obdobja so imena in nazivi Lun, Bošana, Maun, Škrda. Med grško prevlado na Jadranu je Pag pripadal skupini otokov pod nazivom Mentorides. Kjer je danes naselje Caska, ki je bil do trinajstega stoletja upravno središče otoka, so razvaline rimskega gradu Cisse. Iz rimskih časov, ko je bila Novalja (Novalia) luka Cisse, mesto Pag (Pagus) pa manjše naselje, je tudi rimski vodovod (Talijanova buža, kot mu pravijo domačini), vkopan v živo skalo, po njem pa je bil speljan dober kilometer (1042 m) dolg vodovod iz novaljskega polja v mesto, ki je bil znova odkrit v 19. stoletju.

Mesto Pag je postalo središče otoka po trinajstem stoletju, ko je kralj Bela IV. staremu mestu Pag, ki leži dva km južno od sedanjega, dodelil status svobodnega kraljevskega mesta. Novi Pag so načrtno začeli graditi po letu 1443; pri dvajsetletni gradnji je sodeloval mojster Juraj Dalmatinac in o delovanju njegovih mojstrskih rok pričajo številne zgradbe in ulice.

Izlet je bil vsebinsko bogat, čeprav smo se morali odpovedati obisku Paškega trikotnika ter muzeju in rimskemu vodovodu v Novalji. Obiskali pa smo Kolan, mesto v notranjosti otoka ob istoimenskem polju, kjer je razvito poljedelstvo z ovčerejo. Ogledali smo si sirarno Ivana Gligore, sodoben obrat, kjer pet-

najst zaposlenih iz domačega ovčjega mleka ter kravjega in kozjega mleka iz zaledja Zadra izdeluje kakovostne in večkrat nagrajene sire. Nam je njihov okus obogatil užitek tistega lepega sončnega dne.

Iz Kolana smo se odpravili na najvišji vrh otoka Sveti Vid, člani MePZ, ki so se udeležili izleta, pa so si medtem ogledali mesto Pag. Enournemu vzponu na vrh je sledil res izjemen razgled na Paški zaliv, Velebitski kanal, Velebit in otoke v Kvarneriću. Na vrhu so ruševine cerkvice Svetega Vida, ki kot smetišče odvrženih akumulatorjev in drugih naprav na vrhu žal pomenijo pravo kulturno sramoto. Upajmo, da se bodo domačini zgledovali po otoku Lošnju in Osorščici, kjer so lepo uredili kapelico Svetega Mikule, ki je v ponos tudi prebivalcem bližnjih Nerezin.

Pohod smo nadaljevali z urico spušta do Šimunov, varnega zaliva s sodobno marino na zahodni obali otoka in pred odhodom na trajekt še s polurnim ogledom mesta Pag.

Naj dodam, da so se člani zbora izredno izkazali, saj smo večino potovanja poslušali ubrano petje, večkrat pa je zaploskal ves avtobus. Posebna zahvala za pomoč pri vodenju na Sveti Vid in vrnitvi v Šimune gre Mladenu Fratru, že skoraj rednemu udeležencu izletov. Za „žensko sindikalno podružnico“ Carinarnice Rijeka pa upajmo, da bo z nami tudi v prihodnje in da se bo katera od teh pridnih in veselih punc včlanila. Majhna nezgoda pred trajektom, o kateri bi lahko napisal roman, se je srečno iztekla: hvaležni smo Dragu, da

je moško prenesel bolečine in šok, Dragici in Boži pa, da sta priskočili na pomoč.

Sv. Vid na Pagu: Bazovica na vrhu.
Foto: D. M.

Paški sir iz Kolana. Foto: D. M.

27. februar
Slovenski dom KPD Bazovica
Patagonija, predavanje

Silvo Karo:
Alpinisti ne poznamo meja

Vodja planinske skupine KPD Bazovica Darko Mohar je vrhunskega slovenskega alpinista Silva Kara v

društvo povabil po odmevnem predavanju na lanski prireditvi Rijeka Challenge. Šestinsitiridesetletni Silvo Karo že dolgo redno obiskuje Hrvaško, predvsem znano središče v Paklenici, kjer je, skupaj z Markom Lukičem, tri leta zapored zmagal na mednarodnem alpinističnem srečanju Big Wall Speed Climbing (2000, 2001, 2002). Med drugimi prireditvami Karo omenja še Climbing festival v Rovinju leta 2002. Dodaja, da ima navezane številne stike po vsem svetu in poudarja, da alpinisti medseboj ne poznajo meja.

Dvorana je bila premajhna za vse, ki so želeli prisluhniti predavanju z naslovom Patagonija. Karo je spregovoril o vzponih in prvenstvenih smereh na vznemirljivih alpinističnih ciljih, impresivnih in strmih granitnih stenah Patagonskih gora, vrhovih tritisočakov kot so Cerro Torre, Torre Egger, Fitz Roy in Poincenot. Kljub temu, da je Patagonijo obiskal že večkrat, mu tudi v prihodnje, kot poudarja, predstavlja velik izziv.

M. M.

Darko Mohar: Patagonija

V okviru predavanj planinske, naravoslovne ali potopisne vsebine je bil februarski gost svetovno znani alpinist Silvo Karo, ki je preplezal številne stene v Alpah, Himalaji, Severni in Južni Ameriki. Veliko se ukvarja tudi z gorniškim filmom, tako da je selektor na številnih festivalih tega filma po svetu, od letošnjega februarja pa je tudi organizator, in sicer prvega festivala v Ljubljani, za katerega upa, da bo postal vsakoletna tradicija. Rad se je odzval povabilu in predaval pred

nabito polno dvorano. Na kratko je spregovoril o Patagoniji, njeni zgodovini in naseljevanju. Zanimivo je, da se je v Patagoniji v devetnajstem stoletju naselilo veliko Hrvatov, predvsem z otoka Brač, in da je bil v teh krajih med letoma 1880 in 1930 uradni jezik hrvaški.

Potem je pokazal pregled drznega alpinističnega osvajanja vrhov Patagonije, visokih nad 3000 metrov. Tam so sprva delovali predvsem italijanski alpinisti, a kljub nekaterim celo nešportnim in netičnim potezam, kot je vrtanje lukenj v Cerro Torre z 80-kilogramskim kompresorjem (ki je še danes v navpičnih te gore), niso bili preveč uspešni. Pokazal je še delovanje slovenskih alpinistov v tem območju in na koncu še svojih šest tamkajšnjih obiskov. Skozi njegovo delovanje v teh gorah smo lahko opazovali razvoj njegove alpinistične kariere in novih trendov v svetovnem alpinizmu v zadnjih treh desetletjih.

Predavanje je bilo medijsko dobro spremljano, saj je Silvo moral dati kar nekaj intervjujev za različne medije, tako da na koncu žal ni ostalo veliko časa za druženje z obiskovalci. Nad tem so bili mogoče najbolj razočarani člani Reškega alpinističnega kluba RAK, ki se odpravljajo v Patagonijo in so hoteli iz prve roke zvedeti marsikatero zanimivo podrobnost. Prijateljem iz RAK-a planinci Bazovice želimo veliko uspeha na tem in drugih pohodih, upajmo pa tudi, da bomo Silva Kara pri nas še videli.

Predavanje se je začelo s čestitko planincev tajnici društva Marijani Košuta, ki je dan pred tem diplomirala na reški ekonomski fakulteti. Za to ji še enkrat čestitamo.

Na predavanju vse generacije. Foto: M. M.

Silvo Karo v Patagoniji, 2005. Arhiv S. K.

Silvo Karo na Cerro Torre.
Foto: www.alpinist.com

NAPOVED MAREC

1.–4. marec HKD na Sušaku Moje, tvoje, naše

Moje, tvoje, naše je projekt društva Drugo morje (Drugo more), ki se s predavanji in pogovori, pa tudi prek umetniških instalacij in razstav ter filmskih in gledaliških predstav tokrat sprašuje o družbenih in ekonomskih razmerjih v današnjem svetu. Prvo srečanje lani je pozornost namenilo lastninskim odnosom in različnim oblikam izmenjave blaga in znanja, na drugem pa bo v središču pozornosti tranzicija v širšem pogledu. Znova so napovedali sejem neodvisnih založnikov, med katerimi bo tudi ljubljanski kulturni center Pekar- na, v Hrvaškem kulturnem domu na Sušaku pa bo stekel pogovor o tranziciji kot mitu, tranziciji kulturnega sektorja in medijskega prostora. V pogovorih bo sodelovala tudi dr. Sandra Bašić - Hrvatina, rojena Rečanka, danes predavateljica na FDV v Ljubljani, ki velja za najboljšo poznavalko medijev v Sloveniji. Njeno posebno predavanje, posvečeno medijem, pa bo v soboto, 3. marca, ob 10. uri v Hrvaškem kulturnem domu na Sušaku.

M. M.

6. marec, 11.00 PEN klub, Ljubljana Predstavitev publikacij SED 2006

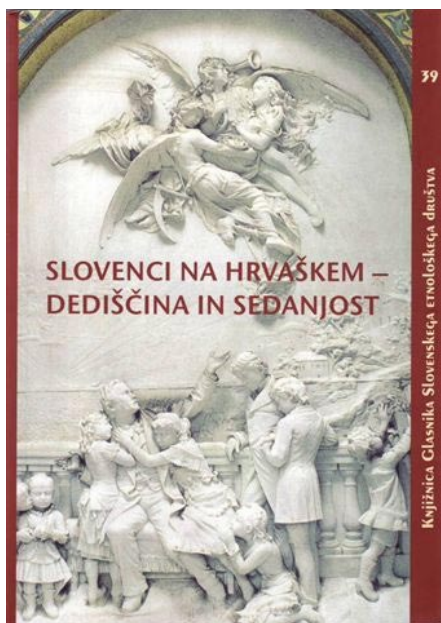
Slovensko etnološko društvo (SED) bo predstavilo publikacije, izdane leta 2006: poleg štirih števil Glasnika SED tudi zbornika z naslovom Mesto in trg na meji ter Slovenci na Hrvaškem – dediščina in sedanjost.

V slednjem gre za referate s posveta Etnološka dediščina in kulturna podoba Slovencev na Hrvaškem, ki je bil oktobra 2005 v Zagrebu.

Publikacije bodo poleg glavne in odgovorne urednice Glasnika SED Alenke Černelič Krošelj in Tite Porenta predstavili še uredniki zbirke Knjižnica Glasnika SED in obeh zbornikov mag. Jerneja Ferlež, mag. Željka Jelović, mag. Tanja Roženberger Šega, Helena Rožman ter dr. Katalin Hirnök Munda in dr. Mojca Ravnik.

Predstavitev zbornika bo organizirana tudi v Slovenskem domu v Zagrebu

M. M.

Relief in del oboka v mozaiku, Mavzolej Josipa Gorupa na reškem pokopališču Kozala. Foto: Damir Krizmanić

7. marec, 19.00
Slovenski dom KPD Bazovica
Marija Omerza
Pomladna simfonija
Razstava slik

Slikarka Marija Omerza se bo na tretji samostojni razstavi v društvu predstavila z deli, nastalimi v minulem letu. Razstavo bo odprla dr. Vesna Munić, slovesnost pa bo obogatil nastop mešanega pevskega zbora KPD Bazovica pod vodstvom Franja Bravdice.

M. M.

LIKOVNA RAZSTAVA
 MARIJA OMERZA
 POMLADNA SIMFONIJA

Slovenski dom
 Kulturno-glasbeno društvo
 "BAZOVICA"
 Rijeka, Podpinjoli 43
 otvoritev 7.03.2007.

OMERZA

Marija Omerza, katalog za razstavo.

7. marec, 20.00
Galerija Raj
Atelje Došen
7 žensk za 7. marec

Ob dnevu žena bo v Galeriji Došen sedem žensk predstavilo umetniški projekt z naslovom Ona, she, sie, elle, lei, oha ... Njegov namen

je sprožiti dolgoročen projekt in pobudo posredovati v druga mesta na Hrvaškem. Sodelovale bodo: književnica Daša Drndić ter likovne umetnice Izabela Peculić Stančić, Mirna Kutleša, Silvija Dolonga in Yasna Skorup Krneta, ki je tudi avtorica projekta.

M. M.

9. marec
Muzej moderne in sodobne umetnosti
Reka, Dolac 1/II
Marinko Sudac: Robne posebnosti
3, zbirka

Mednarodno revijo nove umetnosti Tank je leta 1927 uredil Ferdo Delak, v njej pa so sodelovali slikarji Veno Pilon, Avgust Černigoj, Ivan Čargo in književnik Bratko Kreft. Foto: Novi list

Razstava je organizirana v sodelovanju z Mestnim muzejem in Galerijskim centrom iz Varaždina. Gre za zasebno zbirko, prvič predstavljeno leta 2005 z naslovom Avantgardna umetnost v regiji 1915–1989, ki kot edina obsega sistematično in v določene vsebine usmerjeno zbirko umetniških reprodukcij.

Zbirka vsebuje tudi redke primerke avantgardne periodike: zagrebško revijo Zenit in druge zenistične izdaje, novosadski Ut, ljubljansko

revijo Tank, beograjske prednadrealistične in nadrealistične izdaje ter redka avtonomna umetniška dela avtorjev, zbranih v okviru teh glasil in nekaterih jugoslovanskih udeležencev Bauhauusa. Med drugimi bodo med nosilci nove umetniške prakse iz sedemdesetih let s številnimi deli v zbirki predstavljene tudi slovenski umetniki, ki so se združevali v okviru skupine OHO in Družine iz Šempasa.

M. M.

11. marec

Izlet na Platak Mladinska skupina

Mladinska skupina bo organizirala izlet na Platak za vse, ki se radi sankajo. Podrobne informacije na sestanku skupine, v društvu ali na spletni strani www.bazovica.hr/ mladinci.

11. marec

Izlet planinske skupine na Hahliču

Hahlič je ime za skupino vrhov, ki so zaradi različne sestave in videza zelo slikoviti, s travniki, gozdovi in nenavadnimi oazami iz kamna ter kanjonom Mudna dol. Na to območje nad Grobniškim poljem jo bomo mahnili po zanimivi poti čez vzhodni greben: od mesteca Potkilavac po polju do vhoda v Mudno Dol, od koder se pot zatem vzpenja po vzhodnem grebenu kanjona do kraja, imenovanega Nebesa, nadaljuje po dolini Gorničko pod obronki Fratra vse do planinskega doma na Hahliču, vrhu, po katerem se območje imenuje. Če bo dovolj moči, bo sledil še vzpon na bližnji Suhi vrh. Hoje na tej pravi planinski turi bo za pet do šest ur.

Naš znanec Davor, oskrbnik doma na Hahliču, te dni še okreva po težki bolezni. Želimo mu, da bi se čim prej lahko srečali v njegovem in našem domu.

D. M.

Suhi vrh nad Hahličem. Foto: D. M.

11. marec

Izlet na slovenski Snežnik

Planinsko društvo Kamenjak z Reke tokrat organizira izlet v Slovenijo. Udeleženci se bodo povzpeli na Snežnik, informacije pa dobite na oglasni deski društva na Korzu.

15. marec, 18.00

Slovenski dom KPD Bazovica Dva in dva je pet

Stojan Trobec Toto

Pesniška zbirka za otroke Dva in dva je pet, predstavitev

Dogodek bo spremljal krajši kulturni program, pripravljen v sodelovanju z vodjo dramske skupine Alojzjem Usenikom in članico Loredano Jurković, otroškim zborom Zvonovi iz Viškova in pesnikom Josipom Eugenom Šeto ter najmlajšimi, obiskovalci bralnih uric. Gre za prvo pesniško zbirko avtorja, ki je že pisal pesmi za reški otroški pev-

ski zbor Marjetice (Tratinčice) in sodeloval na otroškem festivalu v Đurđevcu. Sodeluje tudi z znanim hrvaškim skladateljem Ljuboslavom Kuntarićem, v zbirki Dva in dva je pet pa sta ob koncu objavljena tudi notna zapisa pesmi Mravlje (Mravi) in Zvesti kuža (Vjerman pas), ki ju je uglasbil.

M. M.

Pesniška zbirka, napisana s srcem
in polna humorja. Foto: M. M.

20. marec, 18.00 Fluminensia Slovenica

Študijo Fluminensia Slovenica, katere soizdajatelj je KPD Bazovica, bodo predstavili avtor dr. Irvin Lukežić, ravnatelj Mestnega muzeja na Reki mr. Ervin Dubrović in urednica založbe ICR (Izdavaški centar Rijeka) Vlasta Hrvatin - Smetko.

Predstavitev je obširno napovedala tudi marčna priloga Novega lista Rijeka-info s povzetkom, v katerem

piše, da knjiga govori o stoletja dolgih hrvaško-slovenskih gospodarskih in kulturnih stikih. Povezanost Reke s sosednjimi slovenskimi območji sega še v srednji vek, pri čemer so bile velikega pomena kopenske poti, ki od severnojadranske obale peljejo v srednjeevropsko zaledje in omogočajo stalno izmenjavo trgovskih in drugih dobrin. Dostop do gornjega toka reke Kolpe je bil zaradi neustreznega terena občutno težji. Ker je bila severovzhodna trgovska smer v glavnem uporabna šele po izgradnji ceste za prevoz večjega tovora, je bilo mesto v starejših časih bolj usmerjeno v severno cestno smer, cesto Rupa-Hrušica-Ljubljana, nastalo na davni transverzali jantarne poti, ki še od antičnih časov povezuje južno Evropo z Baltiškim morjem.

Kaže, da je po tem prometnem koridorju verjetno že konec 13. stoletja potekala občutnejša izmenjava dobrin, ker se kot razmeroma pomembno trgovsko središče tedaj tudi omenja prav Rijeka (Reka, Flumen). Ščasoma je vse bolj do izraza prihajala izvozna trgovina prek reške luke. Posebej pomemben je bil dotok trgovskih dobrin s Kranjske in Štajerske v promet proti Dalmaciji, papeški državi in Neaplju. Iz skladišč reških trgovcev se je največ izvažalo železo, ki so ga iz notranjosti dostavljali kranjski trgovci. S Kranjske so precej izvažali tudi les v zameno za mediteranske izdelke in plodove. Zato je bilo tudi gibanje trgovcev med Reko in slovenskimi pokrajinami nenavadno živahno.

Že na polovici 15. stoletja je na Reki živelo občutno število slovenskih trgovcev iz Kopra, Čedad, Ljubljane, Gorice, Kranja, Škofje Loke, Kočevja.

Grobница družine Jellouscheg na reškem pokopališču Kozala. Foto: Duška Gržeta.

Z ljudmi in blagom je bila Reka takrat povezana s Kranjem, Škofjo Loko, Kamnikom, Celjem, Ljubljano, Planino, Bistrico, Gotnikom, Premom, Senožečami in drugimi slovenskimi kraji. Proti koncu 16. in v 17. stoletju so na Reko še vedno prihajali trgovci z Gorenjske (Ljubljana, Škofja Loka, Kranj), toda tokrat v precejšnjem številu tudi z Dolenjske (Kočevje, Metlika, Novo mesto). Ne smemo pozabiti niti pobožnih romarjev, zlasti s Kranjske in Štajerske, ki so že v tistem času radi obiskovali romarsko cerkev na Trsatu, zaobljubljeno k Materi Božji. Od nekdanj obstaja močnejše prepletanje tudi z bližnjim reškim zaledjem (Kras, Primorska, Notranjska).

Gospodarske in kulturne vezi z Ljubljano so bile znova okrepljene po razglasitvi Reke za svobodno cesarsko pristanišče (l. 1719), ko so se proti Kranjski spet vsakodnevno začele prevažati trgovske karavane, reški trgovci pa so odpirali svoje podružnice v Ljubljani. Slovenski manufakturisti, obrtniki in umetniki so vse pogostejše odhajali v Istro in Primorje, posebej

na Reko. V 18. stoletju so v gospodarskem življenju mesta posebej izstopali člani družin Celligoi, Corrossacz, Wohinz in Poglayen, njim pa so se v 19. stoletju pridružile še družine Kobler, Jellouscheg, Wal-luschnigg, Gorup in Premrou. Pomanjkanje trdnjše politične zveze med Reko in sosednjimi slovenskimi območji ni imelo pomembnejšega vpliva na dotok novega mestnega prebivalstva, po rodu s Kranjske.

Franc Jelovšek – v njegovi hiši je leta 1849 ustanovljena Narodna čitalnica na Reki – je bil tudi častni občan Ljubljane. Foto: Duška Gržeta.

V 17. stoletju so na Reko začeli prihajati umetniki iz predalpskega zaledja – Kranjske, Furlanije, Gorice in Benečije –, skupaj z zdravniki, odvetniki in lekarnarji. Določeno število Slovencev se je na Reki zadržalo le krajši čas, zaradi šolanja ali zaposlitve; znano je npr., da na reški jezuitski gimnaziji niso bili samo dijaki, gojenci z območja Kvarnerja ali Istre, ampak prav tako tudi s Kranjske (npr. iz Kopra, Ljubljane, Kamnika).

M. M.

Dr. Irvin Lukežić, neutrudni raziskovalec.

Foto: Riječke glose, ICR 2004.

25. marec

Izlet planinske skupine na otok Krk

Znamenje nad Drago Baško. Foto: D. M.

Tradicionalni izlet na otok Krk bo tudi letos ob koncu marca, ko še ni izrazite vročine in ne kač. Prehodili bomo pot od Vrbnika poleg zalivov Sveti Juraj in Srščica do območja z nazivom Vinca na severovzhodni obali otoka, od tod naprej pa na hrib (vzpona bo za nekaj več kot tristo metrov) do Drage Baške, mimo slabo poznanih draških vodnjakov (draški bunari).

To so v kraškem kršu posebno izdelani vodnjaki, v katerih so ljudje hranili pitno vodo zase, živini pa so bile namenjene lokve.

Hoje bo za približno pet ur, vodstvo pa bodo prevzeli člani kulturnega društva Sinjali iz Baške, s katerimi smo zelo dobre stike navezali na lanski prireditvi Črna ovca. Za tiste, ki ne bodo želeli pešačiti, bo zagotovljen ogled starodavnega mesteca Vrbnik, avtobusni prevoz do Baške, tam sprehod ob znani dvokilometrski plaži in storitve tamkajšnjega "wellness centra".

D. M.

25. marec

Izlet v Gorski kotar Mladinska skupina

Mladinska skupina bo marca organizirala izlet tudi v Gorski kotar, namenjen vsem ljubiteljem planin. Podrobne informacije na sestanku skupine, v društvu ali na spletni strani www.bazovica.hr/mladinci.

IZ DRUGIH DRUŠTEV IN SVETOV

Kulturni praznik 2007

SKD Istra, Pulj

SKD Snežnik, Lovran

Na proslavi v puljski Istri je sodelovalo tudi društvo Snežnik iz Lovrana. Po uvodni besedi predsednice Klavdije Velimirović, koncertu domačega pevskega zbora Encijan, ki ga vodi Paola Stermotić, in recitalu Damijane Šubic Pezdirc je sledilo predavanje Igorja Drandiča, namenjeno lepotam Slovenije. Popestril ga je z diapozitivi in razstavo fotografij, na to temo pa se je lepo navezala gostujoča razstava Gremo na Triglav s posnetki lovranskega društva Snežnik. Večera v Pulju se je med številnimi gosti udeležil tudi sekretar Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Rudi Merljak.

M. M.

Z razstave Gremo na Triglav.
Foto: arhiv SKD Snežnik.

SKD Labin

Popularna kultura v besedi in sliki

Kristian Stepčić Reisman: Popularna scena zato, ker je kultura živa in vedno nekako mlada! In Lamparna kot shajališče mladih je prav primeren kraj za predstavitev. Foto: Glas Istre.

SKD Labin je v Kulturnem centru Lamparna pripravilo razstavo z naslovom PopSIkone. Za dnevnik Glas Istre je dogodek opisal Robi Selan:

Na informativnem panoju v KC Lamparna je bila na ogled strnjena predstavitev desetih znanih

osebnosti slovenske popularne in tradicionalne kulture. Med klasiki, predstavljenimi v besedi in sliki, je bil tudi pesnik Srečko Kosovel, znan po svojih konstruktivističnih pesmih, t. i. konsih. Kot je povedal organizator in predsednik društva Kristian Stepčić Reisman, so želeli vsakega od izbranih umetnikov na kratko predstaviti s podatki iz življenja in ustvarjanja, obenem pa nakazati vezi s Slovenci in kraji v Labinščini, kjer so ti živeli. Spremljajoče besedilo tako omenja Bartola Viharja, dolgoletnega voditelja delavnice Istrskih premogovnikov Raša, poznejše znane tovarne orodja Prvomajska, in tudi Jerneja Munha, priljubljenega in znanega harmonikarja, ki je igral v gostilni Pri Parencenu, kamor so zahajali raški Slovenci na Labinščini v obdobju od tridesetih do petdesetih let minulega stoletja.

Poleg Kosovela, tragično preminulega v komaj 23. letu starosti, so na zidovih Lamparne tudi besedila o svetovno znanem filozofu, lakanovcu, socialnem psihoanalitiku Slavoju Žižku, ki ga pravzaprav ni treba posebej predstavljati; zatem o znanem koroškem pevcu Frediju Milerju pa pevki Anji Rupel, nekdanji članici priljubljene ljubljanske skupine Videosex, in o skupini Otroci socializma, eni začetnic punka. Na kratko so omenjeni tudi lani preminuli režiser Boštjan Hladnik, arhitekt Jože Plečnik ter jezikoslovec in poliglot Joža Glonar, avtor prvega slovarja slovenskega jezika. Razstavo je pripravil Kristian Stepčić Reisman, ki je napisal tudi uvodno besedilo, vsebino pa povzel s spletnih strani.

Prevod in priredba Marjana Mirković

SKD Lipa, Zadar **SKD Dr. France Prešeren, Šibenik**

Skupaj sta proslavili tudi društvi iz Zadra in Šibenika: v prostorih mestne knjižnice v Zadru je na dan praznika po redni letni skupščini SKD Lipa sledila slovesnost. Z uvodno besedo o pomenu praznika jo je napovedal predstavnik slovenske narodne manjšine Šibeniško-kninske županije Rudi Stojković, sledil pa je recital Prešernove poezije v doživetju izvedbi Nadje Špraljš, ki je skupaj s predsednico šibeniškega društva Mirjano Knežević program tudi povezovala. Osrednji del večera je izpolnil koncert ženske pevске skupine Prešernovke pod vodstvom Ane Grubić iz društva Dr. France Prešeren. Srečanje, ki so se ga udeležili tudi tamkajšnji predstavniki Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi ter koordinacije manjšinskih svetov na ravni mesta, se je tudi tokrat sklenilo z dogovori o sodelovanju v prihodnje.

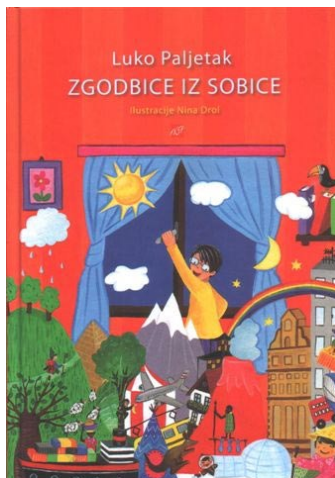
M. M.

Kulturni praznik, SKD Lipa, Zadar. Foto: Zadarski list.

SKD Lipa, Dubrovnik

V Dubrovniku so tudi tokrat Prešernov dan povezali z lokalnim praznovanjem Svetega Blaža, za-

Luko Paljetak, Zgodbe iz sobice: Človek se je nekega jutra prebudil, pogledal skozi okno in se začudil, kako je svet velik. Vse je bilo ogromno. Potem si je izmisлил pomaj-sevalnice in vse se je spravilo v njegovo sobo. Človek je skrbno zaprl okno.

ščitnika mesta, teh prireditve pa se je letos udeležil tudi veleposlanik RS v RH dr. Milan Orožen Adamič in se ob tej priložnosti sešel na prvo srečanje s člani društva Lipa. Po besedah predsednice Barbare Njirić, je program pod geslom Gradimo kulturne mostove potekal v prelepih prostorih Zrcalne dvorane v mestni knjižnici in pritegnil številne obiskovalce. Gost iz Slovenije, Andrej Arko, je kot odgovorni urednik založbe Mohorjeva družba predstavil knjigo za otroke Zgodbe iz sobice. Njen avtor je dubrovniški književnik in prevajalec Luka Paljetak, med drugim znan po neprekosljivem prevodu Prešerna. Sodobne pravljice, ki jih je v slovenščino prevedel Štefan Kutoš, ilustrirala pa Nina Drol, odpirajo obzorja človeške domišljije in odklepajo človeška srca, je rečeno. Na predstavitev se je lepo navezal kulturni spored glasbene šole Luke

Sorkočevića: nastop otroškega pevskega zbora Angeli pod vodstvom Maje Marušić ter profesorice Ivančice Kalanj z mladima violinistkama, Loreno Milina in Ivo Vukić, sodelovala pa je tudi članica Lipe Tanja Baletić.

M. M.

Slovenski dom, Zagreb in Karlovec

Društvi sta proslavo pripravili skupaj, v sodelovanju z Mestno knjižnico Ivana Gorana Kovačiča v Karlovcu oz. njenim osrednjim oddelkom za slovensko knjigo na Hrvaškem. Potekala je 5. februarja v Karlovcu, v prostorih mestnega gledališča Zorin dom. Poleg pevskega zbora zagrebskega društva, ki ga vodi Franc Kene, so nastopili še umetniki iz karlovške glasbene šole, na dan praznika pa so v knjižnici odprli razstavo o Francetu Prešernu.

M. M.

Mestno gledališče Zorin dom v Karlovcu.

Foto: www.zorin-dom.hr

SKD Triglav, Split

Praznik so tudi letos obeležili dvakrat: najprej v frančiškanski pinnakoteki z razstavo, s katero so počastili tudi petnajsto obletnico delovanja aktivne likovne skupine, ki jo danes vodi Ivan Kozmos. Drugo slovesnost je društvo pripravilo 10. februarja v palači Milesi, s

koncertom mandolinskega orkestra Sanctus Domnio in pevskega zbora Triglav pod vodstvom Tanje Kurajica. Posebno presenečenje večera je bil nastop mlajših pevcev, ki so se še zavrteli v splitskem in gorenjskem plesu in ob vrhunski spremljavi Danire Ipavec na harmoniki zelo razveselili polno dvorano, prav kakor tudi nastop plesalke Vane Vidović ob spremljavi saksofonistke Dunje Ercegović. Prireditelj je pripravila in povezovala prizadevna Vera Hrga.

M. M.

SKD Stanko Vraz, Osijek

8. februar so proslavili tudi v najmlajšem slovenskem kulturnem društvu na Hrvaškem, ustanovljenem 15. novembra lani. Kot je sporočil tajnik Zvonko Horvat, so se na dan praznika zbrali na slovesnosti, na kateri je predsednica društva Sabina Koželj Horvat, znana književnica in prevajalka (med drugim tudi Drnovškovih Misli o življenju in zavedanju) recitala Prešernovo Vrbo v obeh jezikih, program pa je z recitalom svoje poezije obogatil še pesnik Žarko Milinović, član pesniškega kulturnega društva Anton Ivanošić.

M. M.

NESPREGLEDANO

Hrvaški dom v Ljubljani

Zveza hrvaških društev v Sloveniji je na Masarykovi 14 (Slovenski dom v Zagrebu je na naslovu Masarykove 13, op. ur.) v Ljubljani decembra lani odprla Hrvaški dom. Prostor je opremil Poslovni sistem Mercator d.d., namenu pa ga je predal predsednik uprave Žiga Debeljak. Pozdravne besede

na priložnostni slovesnosti so med drugimi izrekli veleposlanik RH v RS dr. Mario Nobile, župana Zagreba in Ljubljane, Milan Bandić in Zoran Janković, ter predsednik Zveze hrvaških društev v Sloveniji Ivo Garić. Dogodka se je udeležil tudi vodilni predstavnik slovenskih organizacij na Hrvaškem Darko Šonc.

Oceno Iva Garića in organizacijo hrvaških društev v Sloveniji bomo na kratko predstavili v prihodnji številki.

M. M.

Hrvaški dom v Ljubljani.

Foto: Dare Čekeliš

AKTUALNO

Svet za narodne manjšine

Vlada RH je pozvala manjšinske svete, naj – zaradi izteka mandata – do 22. februarja predlagajo kandidate za člane Sveta za narodne manjšine, ključnega telesa, ki na Hrvaškem kroji manjšinsko politiko. Isti manjšinski sveti – vzpostavljeni po prvih oz. ponovljenih volitvah 2003 oz. 2004 – bodo imeli možnost, da tako že drugič odločajo o članih Sveta. Svet je bil ustanovljen leta 2003 v skladu z Ustavnim zakonom o pravicah narodnih manjšin, sprejetim leto dni prej. Šteje 20 članov: po položaju so v njegovi sestavi vsi poslanci, ki

predstavljajo narodne manjšine – teh je osem –, pet članov je iz vrst uglednih predstavnikov iz kulture, znanosti, stroke ali verskih skupnosti, ki jih predlagajo manjšinske in verske organizacije ali druge pravne osebe ter posamezniki; sedem pa je članov, ki jih vlada imenuje na predlog samih manjšinskih svetov; slovenske je doslej predstavljal vodilni predstavnik vseh slovenskih organizacij na Hrvaškem Darko Šonc, imenovan ob koncu leta 2004.

Za prvo sestavo sveta so bili iz vrst slovenskih manjšinskih svetov leta 2003 oz. 2004 poleg njega predlagani še Vinko Knez s podporo svetov v Istri, Vasja Simonič iz lovranskega sveta in Boštjan Kordiš iz Splita. Tokrat je večina svetov soglašala s podaljšanjem mandata Darku Šoncu, ki je – glede na položaj tako pri svetih kot pri društvih – še brez resnega protikandidata. Novost pa je, da je SKD Istra iz Pula tokrat izrabilo možnost in iz vrst slovenske narodne manjšine predlagalo še drugega člana Sveta in sicer urednico Kažipota.

M. M.

Varuh človekovih pravic Matjaž Hanžek odhaja

Morali bi mu postaviti spomenik: Matjaž Hanžek in Zdenka Čebašek -Travnik.

Foto: Denis Sarkič

Nova varuhinja človekovih pravic v Sloveniji je psihiatrinja Zdenka Čebašek - Travnik. Dosedanji varuh Matjaž Hanžek je po mnenju številnih komentatorjev na tem področju postavil zelo visoke standarde, ki jih bo težko preseči: kot na spletni strani www.vest.si piše nekdanji urednik Mladine Jani Sever, se ni uklonil pritiskom ulice in oblasti, ampak je od začetka do konca svojega mandata brezkompromisno opozarjal na številne kršitve v Sloveniji.

M. M.

Študij in štipendije v RS

Rok za prvo prijavo je 8. marec 2007 za tiste, ki jih čaka preizkus nadarjenosti, za preostale pa 25. avgust 2007. Vse informacije v KPD Bazovica ob sredah od 10. do 12. ure, na naslov elektronske pošte urednice ali Sveta slovenske narodne manjšine PGŽ in po telefonski številki 091 593 6086 ter na spletni strani www.uni-lj.si

Štipendije za potomce slovenskega rodu: rok za prijavo je 15. maj. Vse informacije: enako kot zgoraj.

M. M.

Tabor slovenskih otrok 2007

Svetovni slovenski kongres pripravlja 11. tabor slovenskih otrok po svetu. Potekal bo na Debelem rtiču konec julija. Prijave in informacije na spletni strani www.slo-kongres.com, telefonski številki 00386 1 24-28-552 oz. na e-naslovu: ssk@siol.net.

M. M.

Likovna kolonija Most na Soči

Organizator je Slovenska izseljenska matica, rok za prijave je 31. marec. Informacije ob sredah od 10. do 13. ure v društvu; tel. št.

324 321 ali 091 593 6086. V Tolminskem muzeju pa je do 20. aprila na ogled razstava Likovna kolonija Most na Soči 2005/2006, med avtorji je tudi članica KPD Bazovica Marija Omerza.

M. M.

21. februar, dan maternega jezika

Organizacija ZN za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO) je leta 1999 razglasila 21. februar za mednarodni dan maternega jezika in se tako odzvala na jezikovno krizo – številnim manjšinskim jezikom namreč grozi izumrtje. Države članice UNESCA naj bi s praznovanjem tega dne, ki promovira tudi spoštovanje lastnega maternega jezika, pripomogle k ohranitvi kulturne in jezikovne različnosti. Izumrtje grozi več kot polovici od 6000 jezikov; vsak drug teden je na svetu en jezik manj; večino (96 %) jezikov od skupno vseh 6000 govori samo 4 % svetovnega prebivalstva; 90 % svetovnih jezikov pa ni predstavljenih na internetu. Sicer pa se od leta 2001, ki je bilo razglašeno za leto evropskih jezikov, 26. septembra praznuje tudi evropski dan jezikov.

Na sektorju za slovenski jezik na ministrstvu za kulturo RS so ob tej priložnosti zapisali, da je slovenščina jezik s širokimi možnostmi uporabe in razvoja na številnih tradicionalnih in novih področjih. Učenje in znanje tujih jezikov je koristno in nujno, a ne na račun maternega jezika. V čedalje bolj globalizirani informacijski družbi imajo Slovenci možnost za obstanek in enakovredno uveljavljanje svojih kulturnih pa tudi gospodarskih interesov le, če so trdno vraščeni v lastno okolje in njegovo kulturno izročilo.

Slovenski jezik se je na nekaterih področjih, kot sta leposlovje in molitve, uveljavljal sorazmerno hitro že v prejšnjih stoletjih. V cerkvi se je že v najzgodnejši dobi uporabljal na primer v molitvah in spovednih obrazcih. Brižinski spomeniki so jezikovno in slovstveno pomembni slovenski zapiski iz zgodnjega srednjega veka, zapisani najverjetneje pred letom 1000.

Slovenska beseda je beseda praznika, petja in vriskanja, je zapisal Cankar v Kurentu. Foto: www.galerija2.com

Knjige v slovenskem jeziku beremo od leta 1550, ko je Primož Trubar s Katekizmom in Abecednikom utemeljil slovenski knjižni jezik, 35 let pred tem pa so bile zapisane prve tiskane besede v slovenskem jeziku 'Le vkup, le vkup, uboga gmajna', ki so bile natisnjene v nemški žolnirski (vojaški) pesmi zoper slovenske kmečke upornike iz leta 1515.

Najbolj vsestransko razvita zvrst slovenskega jezika je knjižni jezik. Oblikovati se je začel sredi 16. stoletja na podlagi dolnjaščine in ljubljanskega jezika v cerkvi.

V avstrijskem državnem zboru so bili dovoljeni vsi jeziki habsburške

monarhije, slovenski poslanci pa so slovenski jezik prvič uporabili v poslanski obljubi leta 1867, pogosteje pa v delih govorov šele v prvem desetletju 20. stoletja.

Dan maternega jezika pomeni tudi skrb za tiste, ki med seboj in z drugimi komunicirajo na poseben način, zato se je UNESCO odločil, da pozornost posveti tudi Braillovi pisavi in znakovnim jezikom. Pomembno je namreč, da skupnost upošteva pravico, da so vsi ljudje na primeren način informirani, kar naj bi krepilo človeško enakopravnost, čeprav smo temu redko priča. Več: www.rtv slo.si, www.primorski.it, www.sta.si, www.unesco.com

M. M.

IZ SLOVENSKE DEDIŠČINE

Jožef Škof, pisatelj, ki se je že predstavljal tudi v KPD Bazovica, je pod geslom Spoznaj domovino, še bolj jo boš ljubil, za Kažipot poslal prispevek o delu dediščine v njegovi ljubljani Beli krajini. Namenjen je rožanskemu spomeniku Mitri in izdelavi domačega platna. Zahvaljujemo se in objavljamo zapis o Mitri, s katerim želi avtor osvežiti spomin na pomemben del arheološke dediščine, ki je uvrščen tudi na seznam sanacije objektov kulturne dediščine v RS v obdobju od leta 2004 do leta 2008.

Janez Škof: Mitra v Beli krajini

Spomenik v belokranjskem Rožancu je najvidnejši spomenik perzijskemu sončnemu bogu Mitri v Evropi, saj je ohranjen v naravni velikosti in enakega videza kot pred dva tisoč leti. V čarobnem

okolju čudovite narave, mogočnega in skrivnostno štrlečega skalovja so, kot pravi napis, trije možje, Publius, Proculus in Firminus, dali v živo skalo vklesati oltar in relief s podobo darovanega bika. Verjetno so tam uredili tudi manjše svetišče, a zgodbo o njem in graditeljih prikriva molk, o dogodku priča le vklesana podoba.

Mitraizem se je širil približno v istem času, kot se je porajalo krščanstvo; v začetku našega štetja, v tretjem stoletju, med Dioklecijanovo tetrarhijo, pa je bil skoraj državna religija. Izhajal je iz prepričanja, da svet temelji na dveh nasprotjih: dobrem, svetlobi in pravici na eni strani ter na krivici, zlu in temi na drugi. Med božanstvi dobrega je tudi Mitra, bog svetlobe in sonca, ki se je po legendi rodil iz skale. Prestal je mnoge preizkušnje, da bi lahko za blagor vseh daroval prvo živo bitje na zemlji, belega bika. Prenesti ga je moral v votlino, naročje zemlje, in ga tam ubiti. To je bilo obenem stvarjenje rastlinstva, živalstva in človeka. Pri daritvi sta pomagali še božanstvi sončnega vzhoda in zahoda, Cautes in Cautopates, navzoča pa so bila še druga božanska bitja: na Mitrovi strani kača, zemlja in pes, na nasprotni pa škorpion, ki je kot del zla hotel preprečiti porajajoče se življenje. Novonastalo življenje je Mitra varoval in živim bitjem podaril vodo, ki jo je s puščico priklical iz skale.

Iz mitraističnega bogoslužja je razvidno, da je v marsičem blizu krščanstvu, kar je povsem razumljivo, saj sta oba nastala v podobnih okoliščinah in v istem času. Zgodovinski razvoj je, kot vedno, zmago prinesel krščanstvu.

Antični mitrej, v živo skalo vklesan relief iz davnega 3. stoletja, v gozdni vrtači Judovje prikazuje perzijskega sončnega boga Mitro, ki ubija bika. Na pobočju nad mitrejem stoji nenavadna cerkev svetega Jurija, ki simbolizira zmago krščanstva nad poganstvom. Foto: www.slovenia-heritage.net

Zadnja stran:

Mitrej v Rožancu. Arhiv avtorja.

Veleposlaništvo Republike Slovenije v RH
Savska 41, 10 000 Zagreb

Veleposlanik:
dr. Milan Orožen Adamič

Uradne ure:
ponedeljek - petek od 09.00 do 12.00
tel.: (01) 63 11 000, (01) 63 11 011,
faks: (01) 61 77 236,
el. pošta: vzg@mzz-dkp.gov.si

Konzularni oddelek:
tel.: (01) 63 11 014,
faks: (01) 61 21 511

Konzularni dan na Reki:
Slovenski dom KPD Bazovica
Ul. Podpinjol 43:
7. marca:
10.00 - 13.00 in 16.00 - 18.00.

Konzularni dan v Pulju:
SKD Istra
8. marca
10. - 13. in 16. - 18. ure.

ED II M
PPRIN NEPOS E
PROCV E FIRMVS
TRO SIVMA SVRYATE